ГРІШНИЦЯ

Після італїйских акварелів

М. П. Б.

ПЕРЕДРУК з РАНКА

Цїна 5 центів

1911.
Накладом „Рускої Книгарнї“ 850 Мейн Стр.
Вінніпеґ, Канада.
Друком Рускої Друкарнї Я. Н. Крета

Грішниця.

Нагла візита місцевого пароха ,,Signor curat'a" в мешканю Рубиновичів викликала надзвичайний переполох. Пан Авраам Рубинович, еміґрант-дентиста прибув недавно до Італії з Одеси. Вигнали эго з давної вітчини революцийні заворушеня і страшні поражєня. Хто міг з Ізраіля, утікав тоді; утік також за моря і гори Рубинович і опинив ся аж під блакитним небом чудової Італії. Судьба хотіла, що вказано эму остров Капрі, где нога дентисти до тепер не була. Знайшов отже поле до праці — тяжке віправді, але без конкуренциї. Початки були досить трудні. Чужий походженэм і релїгіэю серед темних, некультурних мешканців, мусів поборювати много пересудів, аби здобути вкінци потрібне довірэ до своэї особи і своэї специяльности.

Зглядно эму то удалось. Власне проминав вже рік і зносливий побут серед Італїйців здавав ся эму бути певним, однакож не чув себе безпечним; щось эго непокоіло. Під вражінэм пережилих випадків, нервовий перестрах прошибав п. Авраама при кождій незвичайній обставинї. І власне як ,,Deus ex machina" (несподіване з'явище) на порозї эго, стаэ нагло місцевий інквизитор, всемогучий пан опінії ,,signor curato" Don Agostino. Гість дивно виглядав. Мав грізне лице, камінне, а эго чорні очи прошибали п. Авраама холодно, пригноблююче. Візита ворожила щось смутного ... В кождім разї, здобуваючи-сь на супокій і відвагу, п. Авраам взявши в свої трясучі ся руки пухку, велику до-

лоню пароха і осторожно стискаючи її, з усьмішкою промовив: Зуб болить — правда, signor curato? Один чи більше? Вилічимо, вилічимо! Вчера я отримав знаменитий прилад впрост з Бостону, з північної Америки, коштуэ 350 франків, не числячи цла і перевозу.

Страшно! — Але за те Signor не буде чув найменшого болю, коли буду вертіти . . . В тім перервав свою бесіду і замовк збентежений, видячи, як „Curato" не дивлячись на эго сердечність, споглядав на него що раз холоднійше, що-раз грізнійше. Може signor curato я не вгадав? Може хто иньший з эго дойстойної родини терпить? — промовив несьміло Рубинович. Але холодний, прошибаючий погляд гостя эще безоглянднійше колов бліде лице емігранта, додаючи эму эще більше грівоги.

То цілковито не відносить ся до Вашої специяльности, Caro maestro — дав ся вкінци чути досить звінкий голос пароха Don Agostino. Сказавши то, парох згірдно перервав бесіду, відвернув ся до вікна і почав бубоніти загадочно по мармуровім камени білими пухкими пальцями

Дентист збентежений покрутив ся по покою, вкінци пристанув, підійшов до пароха і заклопотано заговорив: — Змилуйте-сь на Бога! Щож отже стало ся signor curato?

Парох недбало, тяжко якби пробуджений із сну звернув ся до дентисти, дивлячись на него підозріло, дико. Розглянув ся по мешканю якби чого-сь шукаючи і в кінци із рішучостию ката, приказуючо промовив:

— Маэте сейчас віддалити проч Граzеллю!

— Що? Що такого? Яку Гразеллю? Длячого маю її віддалити? — Не розумію. . .

Парох здвигнув раменами значучо і з усьміхом іронії крикнув бесцеремоніяльно, начеби у себе дома:

— Маэте її сейчас віддалити від себе — і баста! Я то говорю — чуэте?

— Рубинович споглянув іспиуючо на пароха, почервонів придушуючи внутрішний гнів і промовив з гідностию, рішучо: — Нічо не розумію, signor curato. Маю сейчас усунути Гразеллю — правда?

— Добре, але по якій причині? Прецінь то дівчина порядна, без найменьшого закиду — то взір служащих! Правдиво не розумію. — Signor curato, звісно всім, як на Капрі трудно дістати порядну служницю; не хочу цим обиджати тутешних парафіянок, бо эсьм тут чужий, недавний. Противно, навіть эсьм вдячний, що у вас я знайшов притуловище і працю, але всьо маэ свої границі . . . Ми чужинці эсьмо на чужині прямо жертвами пожадливости. Мабуть эще пригадуэте собі Signor curato, Франческу Люпі, яка перша у мене служила? Цілковитий злодій — щоденно нас бідних обкрадала при покупці на півтора ліри і то тоді, коли я цілком не мав кліэнтів; часом бракувало нам на макарони. . . Або та друга Маріэта. . . Ах та! . . . Не хочу про неї зле говорити, але чи можливим було її держати там, де э діти? . . . Нарешті случайно судьба потішила нас Гразеллею — і всьо на добре відмінило ся; она э ходячою економіэю, она потіхою цілої родини; стереже кождої монети, всюди видно її працьовиту руку, а діти мають з неї і приятельку і опікунку і матір; характер дивно-шляхотний, стидливий. Всі ми тут її

полюбили і прямо цінимо — то рідкий скарб, головно для нас на чужині. А жена моя? — По переходах бур в нашім краю, розстроэна в найвисший спосіб, днесь при ній почала успокоювати-сь, доходити до рівноваги; а як її кохаэ — якріднусестру! Reverendo говорить усунути Гразелло? Що жена скаже, що діти? . . . То не може бути! . . .

Signor curato, вислухавши тої апольоґії (оборони), позірно начеби змякнув, але можна було пізнати, що гадки зміняти не думаэ.

— Так, так, рішучо так! — Рішучим голосом видав приказ: — Апеляциї (відклику) нема!

Рубинович спостеріг, що не э у себе паном в домі що хтось иньший рядить эго судьбою і те у свобідній Італії у двайцятому столітю. Що то буде дальше? Думав зажурений дентиста: — ,,Воювати з сьвящеником, чи дати спокій всьому? . . . Руки дрожали эму; темперамент вказував эму ковнір пароха, але на жаль. . житэ вимагаэ дипльоматиї (засад у поступованю і обставинах житя.) Не могучи виладувати своэї енергії прямо на попови, почав крутити ся по покою, безладно брав і клав інструмента (прилади медичні) вкінци троха охолонувши, зближав ся до пароха і змушуючи себе до послушности, резигнуючо промовив: — А з рештою signor curato, нехай так і буде . . .

Signor говорите: — видалити Гразелю. Добре! Віддалю її, алеж преціњ треба бути чоловіком! Що я їй скажу? Якаж причина signore?

Товстий і гордий парох, духовна повага в своїй парафії, звісний батіг в часі своїх проповідий — на всяке поступованэ, інквізитор чужовірців, оборонець

целїбату і паньскої власти, обернув ся до дентисти так енергїчно, що стіл, о котрий був опертий своїм тяжким тїлом — затріщав: Ми . . . ми не можемо нїяким способом дозволити, щоби на острові Капрі безкарно перебувала блудниця! — грізним голосом промовив Don Agostino.

Гразелля? Блудниця? Щож знова Reverendo? змішаний запитав Рубинович.

— Так! Так! І нїякий шануючий себе горожанин не повинен давати притулку подібним эствам! — продовжав дальше строго римско-папский целїбатник:

— О Боже мій! . . . Я чув, що в Росиї панують легкі обичаї, деморалїзація — Справдї — не эсьм відвічальний за доптанэ чесноти ангельскої в чужих краях і місцевостях, але у нас в Італії signor maestro, то не може бути! . . .

— Так в Італії! — покірно притакнув дентист.

— Не досить того: — ми знаходимо ся прецінь на острові Капрі, звісній загально із побожности і чистоти обичаїв. Так, signor proessore! Я місцевий парох, як сторож моральности публичної, не можу дозволити, аби серед моїх парафіянок могли знаходити-сь упавші эства, котрі не будучи жонатими. . . Тяжко менї вимовити і обридливо! Споглянъте на свою Гразеллю... проклята гадина! . . Она . . .

І голос пароха, як у вмлїваючого в траґедиї, утих завмираючо, а очи сильно заокруглені блиснули мертвими білками: — Дивіть ся! — она — она не будучи женою, зістала матїрю; осоромила свою родину! Безстидна! . . . Правда, на мій приказ вже всї вирекли ся її, але ганьба родичів чим э в порівнаню з ганьбою ці-

лого нашого острова? — Остров Капрі не може на одну хвилю стерпіти, аби нога такої грішниці ступала по эго грунті!

— Але-ж Signor curato . . .

— Ніяких ,,але" Signor professore! ніяких ,,але"; в тім случаю не може бути жадних ,,але". Справа ,,впадаюча в очи". Гразелля розпустниця, а хто даэ її притуловище — прошу простити, — той сам гріх попираэ; хто такій служить немогчею, той підтримуэ гріх і э эго учасником, а отже сам э неморальним, розпусником. — Мабуть, Ви учинили то несьвідомо — не хочу Вас цілком підозрівати, але на всякий случай, довідавши-сь раз, ким э Гразелля. думаю, що Ви сейчас відвернете ся від такої істоти — як то учинили всї тутешні мешканці. Ніяка нечистота серед нас не може мати місця, Signor maestro. Най Гразелля іде, где подібних її істот э много, що зрештою зі смутком і встидом зазначую . . . але не досить на тім, саro maestro. В сих днях обговорювали ми з переднїйшими парафіянами питанэ, відносяче ся до Вашої особи.

— Мене? — здивований шепнув дентист.

— Так — Вас. Справа поважна; мої парафіяни вправдї суть вдоволені, що Ви тут поселили ся і ділаэте. Людий із сильними зубами днесь так мало, а лїкарі серед бідних мешканців якось не спішать ся осідати. Ви-же замешкали тут і приносите многим терпячим правдиву полекшу. — Дійсно. — Але на жаль, Ви э чужовірцем — правда? Парафіяни то спостерегли і і дуже дивують ся, що Ви эще до сеї пори перебуваэте в блуді і не спішите ся забезпечити свого вічного щастя на лоні эдино-спасительної релїгії римо-католицкої, що-ж Ви на се?

Рубиновіч тронутий до живого, жахнув ся, хотів щось енергічно сказати, але curato звичаэм проповідника, дальше говорив із запалом:

— Видите, то справа великої ваги; застановіть ся над тим — то не жарти. Парафіяни бо почали сумнївати ся, чи годить ся їм удаватись о лїкарску пораду до чужовірця? На щастэ, я вступив ся за вами, вказуючи на користь Вашої дїяльности для них, а вкінци я сказав, — дайте иншого!

— O Signore! — Эсьм Вам вдячний.

— Нема за що, нема за що! — але прошу, signor professore, уважайте добре на ту обтяжаючу обставину, що эсли до вашого іновірства долучить ся ся — перепрашаю за отвертість — попиранэ проституциї в особі Гразеллї, то — то . . .

І тут curato перервав, зробив грізний знак і пустив-сь до дверий: — До побачэня Signor professore! Эсьм переконаний, що Ви ситуацію зрозуміли і думаю, що при слїдуючій візитї вже не застану у Вас тої женщини.

І не чекаючи відповіди і не подаючи руки, вийшов з розмахом.

На серединї габінету полишив-сь Рубинович розгніваний: — Що той піп хоче, що він собі думаэ? — Закликав врештї нервово. В тім увійшла жена дентисти п. Рахиля, розцікавлена предовгою візитою Дон Агостина. Почала-сь оживлена дискусия у двійку. Довго бесїдували з собою розгнївані Рубиновичі, аж вкінци п. Авраам нерішучо, запитав ся жени: — Щож будемо тут робити? Хотячи полишити-сь і не умирати з голо-

ду, чиж можемо держати Гразеллю на дальше?

— Чи можемо? — додала зі здивованэм Рахиля; то булоби підлотою, кривдити так чесну дївчину, а що він нам грозить — чиж ти вже для того мавбись стратити посаду-практику? . . . А зрештою, любов ближнього є найбільшим обовязком.

Блїдий і затурбований ,,professore'' ходив великими кроками по комнатї. Укладав пляни, аж вкінци успокоэний, сказав з усьміхом до жени: Рахиле! — так! Хто маэ серце, той маэ слушність!

Вечером, коли заснули дїти, Гразелля запукала до габінету дентисти. Лице її було змінене якимсь невисказаним смутком: — Завтра, Signore, прийде тут моя сестра Тересіна — сказала тихо з жичливостию. Я всьо обдумала, прошу не журити ся. Тересіна молоденька, не маэ тілько сил що я, але буде працювати для Вас щиро.

Щож то маэ значити? — моя Гразелле? Яка Тересіна? По що Тересіна? запитав Рубинович.

Signore! — Я завтра відходжу! З трудом прошептала Гразелля. — Від'їжджаю. Поїду до Sorrento, або Неаполю. Паньство прецїнь не можете обходитись без служницї. У малої Маруккі вирізують ся зубки. Потреба когось. . . Щоби не вибухнути плачем. Гразелля гризла конець хусточки і хотїла удати спокійну, але не могла приглушити в собі жалю і голосно заплакала.

— Я чула всьо Signore, — я чула, — сказала она, наче-би сама себе стидала ся. Так на жаль — всьо то правда! Я не эсьм сама. . . сподїваю ся . . . великий гріх поповнив ся! — Signore! Я говорила неправду,

але властиво тоді перед пів-роком, я не була певна. Я зрештою . . . яка історія! . . .

— Але-ж Граселе, полиши-сь у нас — чи думаэш, що тебе виганяэм, або зле думаэмо про тебе? — Зовсім ні! — промовив усмиряючи її щирість Рубинович.

— О дякую! . . . Я вірю . . . Але Signore! — Коли-б я полишилась у Вас, напевно умерли-б Ви з голоду. Маленька Marucci не мала-би що вложити до своїх уст. Досить, коли кине одно слово з проповідальниці наш curato — а до Вас ніхто не прийде. Ні signore! Завтра вже прийде молоденька моя сестра і она ,,,а,,,а,,,а. —Недокінчила. Було чути лише тихий плач, глубокий плач . . . . .

Коли вчасним ранком увійшов до кухні Рубинович, Гразелї вже не було. На її місци прийшла звинна як гірска коза, нова служаща.

— А деж Гразелля? — заговорив Рубинович.

Дівчина пристанула, вклонила ся і як-би не знаючи що відповісти, замовкла: — Гразелля . . . Гразелля signore виїхала!

Проминуло три місяцї. Оцного ранку Рубинович отримав лист з Неаполю:

,,Поважаний Пане!

Знаходяча ся в мійскім шпитали Гразелля Борі, котрої стан здоровля безнадійний, благаэ Вас signore, аби Ви не відмовили їй передсмертній просьбі і ласка-

во сейчас не зволїкаючи — прибули.

Tullio Muetti, директор''

Першим кораблем дентист із женою прибули до Неаполю. Було полудне, коли Рубиновичі станули на порозї шпиталя; за хвильку знайшли ся при ліжку умираючої. Стрінули ся взаїмно їх очи — споглянули на себе; серце їм стиснуло-сь. Вигляд Гразеллї переконував, що рахунки з житэм скінчені. Ще хвилька і вже на віки. Видно було по нїй, що з найбільшою притомностию і тугою вижидала найдорозших своїх гостий.

Миле, мелянхолїйне її лице догорювало веселим усьміхом. Видно, що на хвильку забула о величенї свого болю. Окружили її приязні серця. . . Хора останком напружених сил, почала горячково шептати.

— Сердечна Вам подяка . . ах дякую Вам найсердечнїйше! Ви чужі, іновірцї, Ви прийшли злегчиси біль нещасливій. — Веселїйше вмирати. Огорнула мене розпука, жовч менї розляла-сь.

— Алеж дорога Гразелле! Що ґовориш? — перервав зворушений Рубинович. — Не тратьмо надії; всьо буде добре. Здоровлэ поверне і знова разом будемо на Капрі . . так тебе любимо! Панї Рахиля, очима повними слезий, дивилась на Гразаллю, не маючи сил отворити уст.

Тихий траґізм нещасливої знеміг її серце. Умираюча з ледви замітним усьміхом вдячности і солодкого вдоволеня, резигнацийно шепнула:

На жаль! За пізно . . . але . . . але моя Marucci ах! її тут нема; як я бажаю її ще раз побачити, пригорнути до серця; певно вже підросла . . . а моэ дитятко мертве . . . породила я — всьо страчене!

— Прошу не мучити-сь розмовою, то шкодить Граселле!

— Шкодить? — годину скорше, годину пізнійше, signore . . . Які Ви добрі — хочеть ся говорити, серце отворити . . . стільки болю! — Ви приїхали, Ви чужі, найдорожші, а він отець . . . отець мого дитяти, він ані відозвав ся . . . підлий ! ! ! — Два рази . . . два рази порученим листом — може листи не дійшли?

— Где він мешкаэ? Я поїду по него! — горячково додав Рубинович.

На лици Граселлї виступив півусьміх, півґримас іронії, погорди . . .

— О нї signore! Мешкаэ він близько — на острові з Вами.

— На Капрі хто? — Хто? — Прошу о адрес, в тій хвили.

— Адрес? — Мадонно!

— Таж Ви эго знаэте — Don Agostino.

Смертельним рухом склонила голову. Повіки замкнули-сь; по знидїлім тїлї дївчини перебігла послїдна дрож. Груди трошки зафилювали; в горлї захарчало і настала тиша — недоказаної тайни.

Рубинович наче-би хотів встримати улїтаюче з неї житэ; вдивляв ся в сьвіжого трупа Граселлї і читав виображеном догоряючу решту страшної трагедиї. В розгорячкованім мозку пригадав собі всьо. Розпаленим споминном дивив ся він на Don Agostina, як він в эго мешканю роздерав із згіршеном шати над проклятою грішницею, — котрій цьвіт невинности зломав і здоптав в тїни престола церковного.

— І він мене хотів навертати на свою віру — прошептав із згіршенэм і переляком Рубинович і цофнув ся зімлїлий до найблизше стоячої лавки.

Надійшла сестра милосердія (законниця) обоятним поглядом кинула на смертельно-блїде лице Граззеллї і без враженя, сказала гостям:

— Signori! — Вже нема потреби тут сидїти; зараз вложать її до трупарнї . . .

М. П. Б.

Руска Книгарня в Віннїпеґу

Руска Книгарня видала доси много книжок, з котрих
поручаэ особливо сї

Слово правди написане сьвященником Петровом	.15
Про чуда сьвятих Дамазія і Панкраця	.10
Правовріний Католик	.10
Христос охотно приймаэ грішника	.10
Без Бога на сьвітї	.25
Важнїйші права Канади або Канадийскі параграфи	.35
Підстава Християньскої віри	,25
Вірність пастирска Ісуса Христа	.5
Оборона віри або поясненэчому маэм вірити в Бога	.25
Фармазони як то 30 господарів записали ся чортови	.25
Оповіданя для дітий Гарна книжочка з образками	.30
Казки за Жидв	.10
Рицар і Смерть	.05
Домашний Писар або взори руских і англійских листів на всякі случаї, Цїна зн.	.35
Найновійше чудо в Ченстохові	.15
Піснї про Канаду	.40
Нові Піснї	.25
Сім Мудрців	.25
О терпеливій Єленї	.25
Найновійші чуда в Ченстохові	.15
Пророчества Ісуса Христа	.25
Канадийскі Оповіданя	.15
Закон про відшкодованэ робітників	.10
Історія о гарній Магелонї	.25
Коротка історія церкви	.25
Гостинець з Канади	.05
Робітничі піснї про долю канадийских робітників	.25

RUSKA KNYHARNIA

850 MAIN ST. WINNIPEG, MAN.